

altres vies, rebutjables, que es poden veure en el *DECH* v, 96b26-47, però tot s'explica si donem una mica de raó a Jal i els seus seguidors. si el germ *rum* 'cabuda de la bodega' no es troba a l'arrel del nostre mot, sí que intervingué la seva influència després, en popularitzar-se el terme entre la gent marinera, que tendien a confondre amb aquest mot, que ja els era familiar, i més a l'Atlàntic, el cultisme *rombo*, introduït de fresc. Fixem-nos en el que passà en portuguès allà de primer apareix *rumbo* amb *-b-*, que hem observat en Albuquerque, Nascentes en cita un altre ex. clàssic i Monte Carmelo (S. XVIII) el registra encara, si bé condemnant-lo com a vulgarisme (reliquia arcaica del parlar popular); però en portuguès ha acabat triomfant del tot la variant alterada pròpia de l'Atlàntic germanitzant, mentre que Itàlia romangué fidel al *rombo* primitiu, i el món dels navegants catalans i castellans, més mediterranis, es quedà entremig, amb la *u* dels uns i la *-b-* dels altres.

Quant a *rumbo* en el sentit de 'pompa, ostentació aparatosa i de preu costós', que en cast. ja és freqüent en Cervantes i Lope de Vega, no crec que vingui, com sovint s'ha dit, del moviment airós de la nau (que no se'n diu pas *rumbo*), altres vegades ha estat més aviat 'fama, prestigi': «¿qué poetas se usan ahora en la Corte, de fama y *rumbo*?» (Cervantes, *Retablo d' l M*, *NBAE* XVII, 31a, i Cejador en cita un altre), la qual em sembla la primitiva, i s'ha d'explicar com el llafit *praestigiūm*, pròpiament 'joc de mans', partint de l'encant o sortilegi que els màgics pretenen aconseguir amb llurs rombes; 1 de pompa es va passar després a 'ostentació arrufianada o putasca' (exs. cervantins en Cejador, un de Fz de Oviedo en la nota 1 d'aquell article meu), i llavors a 'repte, provocació' («El Asturiano --- como estava hecho a --- todo género de *rumbo* i xàcara --- voleó allí el capelo y empuñó un puñal», *Ilustre Fregonia*), fins 'avalot' (nota 10 del *DECH*) i 'perill' (*germanía*). En català ja hem vist la 'pompa aparatosa' en el testimoni del S. XVII, des de Belv. i *AlcM* en dóna testimonis en escrits val. i mallorquins

DERIV : Aquesta acc, fundada més estrictament en l'acc astrològica i cosmogràfica, la que té més probabilitat de pertànyer d'antic al món cultural català, és justament la que entre nosaltres ha estat fecunda en derivats de soca i saba catalana *Rumbejar* (encara que no recollit pels nostres lèxics fins a Lab. 1888 i Vogel), ja es troba en poesia popular de vella data. En el romanç de *Les Jores de Boda* hi ha la bonica tornada, que poso en relleu tipogràfic: «¿Què mireu aquí vós, jove, - què mireu aquí vós tant? / Em miro aquesta roseta - que porteu aquí davant / COM *rumbeja* LO RAM EN LA FULLA - COM *rumbeja* EN LA FULLA LO RAM / Ella 's gira i se pergira - i veu vení el seu galan / ---», versió de Torelló (D₁), però ja l'havia recollida MilàF en el *Romllo* de 1853 (n.º 4), en versió diferent, de l'alta Garrotxa (Guitarriu) (*Romllo* 2, 200) 2

Es clar que aquí hi ha d'haver el lloc comú de tantes jolives cançons: «adéu clavell morenet, adéu estrella del dia» (cançó del Fadri de Sau), «flor de lliri,

lliri, - flor de lliri blanc». I de fet algunes versions hi posen la rosa en aquesta: «Que rosa polida, que rosa galan'» o bé «que rosa florida, que ---» (F) (cf. nota de MilàF en el vol. Pujol-Puntí). Tinc també en compte la combinació *rosa/ram* en la tonada de la dolça cançó de la Pepa de la Torre Xica «Bonica és la rosa que floreix tot l'any: / bonica és la rosa... més bonic el ram'» (277.3A, B). Per tant crec que la forma prístina d'aquella cançó (vàriament alterada pels recitadors) degué ser. «com *rumbeja* lo ram amb la rosa / com *rumbeja* la rosa EN lo ram», «Quan un fadri - festeja una noya, / la vol per dona - ab gran llealtat: / ell la festeja - y la *rumbeja*, / y 'l cor li dóna - y la voluntat» (*Romllo*, 571.3).

Com bé observa i distingeix el *DFa*, Verdaguer ens el presenta en tres usos: intr., refl. i tr. (amb complement de la cosa que lluim): «prop seu *rumbeja* una illa naixent ses verdes robes, / y ab bels de mort, encara penjant-s'hi, blancs xayons», «Hesperis --- enviudada / espera un cor que vulla lo seu aconhortar / --- / Després, quan ja *rumbejs* la flor de la bellesa, / per veure-us, fins son carro parar lo sol veuràs / ---», *Ail* v, 20a, II, 10a; «Ell que n'és arbre de vida / *rumbeja* fruyts d'or enmig», *Idils i Cants M*; l'hen-decasíllab «Dins l'estany una góndola *rumbeja* intr. que *AlcM* cita del vol. d'*Excursions*, sembla ser una altra versió del passatge que en *Can.* (III, 8c) ha quedat com «lo duhen dins l'estany / on frissosa una góndola l'espera»; refl : «Gentil ja passa la Tet / de la fada en la carrossa / --- / De la cova de Sirac / ja 's *rumbejan* per l'entrada, / ---», *Can.* VI, 2b; «ninetas de ma terra --- flor d'eixas masias, que --- en los primers de maig, baixau a *rumbejar-vos* en la fira de Vich, per a fer febrejar d'amor al que ---» a. 1865, Inèd. Casac, 175.1f.

«¿Què fóra aquesta llum que 'ls camps argenta / sens mons on *rumbejar* sa força ardidada?», Alcover (a. 1875, a 21 anys: O. C., 1808). «Que s'obri a temps la poncella, y qu'esclati la flayrosa flor perquè tu la pugas *rumbejar*», Pons Mass (*Colla del Carrer* XIV, 210). «Per un camí que hi ha, tot a vora vora del Bidasoa --- *rumbejant* de verdor», Coromines (*Presons*, 211); +part : «I veig passar sonrients les *rumbejantes* / gladiadores d'amor, dolces amigues, / d'Afrodita vestals luxuriantes, / coronades de roses i d'espigues», id. (*Hores d'Amor*, O. C., 1321b).

Amb matisos diferents: «Manifestar (en diades o ocasions especials) major riquesa de la que es té, vestir millor, ornar la casa etc.» que el *DAG* atribueix a Mall., també (salvant el parèntesi) es retroba en escr. del Princ.: «Allavors l'Ibo començà a treballar per son compte en el mateix negoci del frau, i --- a *rumbejar*, entregant-se descaradament a la vida llicenciosa», Marian Vayreda (*Puny* 1, 87 (58)). Tr. 'ballar rumbosament': «El ball dels bastons, qui el sabrà ballar? / Que el balli el Riera, que el sap *rumbejar*» (Amades-Pujol, *Dicc de la Dansa*, 421). Refl. «*rumbejar-se*. afanarse» (*DAG*).

Rumbós [Belv.] «magníficus, pomposus»: «generós en donar i regalar, generós amb ostentació» mall.